ECLI:LV:AT:2024:0411.A420225721.9.S
Lieta Nr. A420225721, SKA-150/2024
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2024.gada 11.aprīlī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Vēsma Kakste, senatores Ilze Freimane un Diāna Makarova

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „P23" pieteikumu par būvatļaujas izdošanu dzīvojamās ēkas būvniecībai /adrese/, sakarā ar SIA „P23" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2022.gada 3.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja SIA „P23" iesniedza Mārupes novada būvvaldē būvniecības ieceri daudzstāvu daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas būvniecībai /adrese/. Atbilstoši būvniecības iecerei bija paredzēts būvēt četru stāvu dzīvojamo ēku ar jumta stāvu, kurā izvietoti dzīvokļi.

Mārupes novada būvvalde atteica pieteicējai izdot būvatļauju. Šis lēmums atstāts negrozīts ar Mārupes novada domes 2021.gada 26.augusta lēmumu Nr. 21 (protokols Nr. 9). Lēmumā, pamatojoties uz Ministru kabineta 2015.gada 30.jūnija noteikumu Nr. 340 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 211?15 „Dzīvojamās ēkas"" (turpmāk – Būvnormatīvs LBN 211?15) 7.punktu, secināts, ka jumta stāvs, ja tajā paredzēts izbūvēt dzīvojamās telpas, ir ieskaitāms ēkas kopējā stāvu skaitā. Tādējādi būvniecības iecere paredz piecu, nevis četru stāvu ēkas būvniecību. Saskaņā ar Mārupes novada domes 2013.gada 18.jūnija saistošo noteikumu Nr. 11 „Mārupes teritorijas plānojums 2014.–2026.gadam. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi un grafiskā daļa." (turpmāk – Apbūves noteikumi) 312.4.apakšpunktu konkrētajā teritorijā atļautais maksimālais ēkas stāvu skaits ir četri stāvi. Līdz ar to pieteicējas būvniecības iecere nav akceptējama.

[2] Pieteicēja vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu par būvatļaujas izdošanu. Pieteikumā norādīts, ka ēkas stāvu skaita noteikšanā ir jāņem vērā Apbūves noteikumu 162.punkts, nevis Būvnormatīva LBN 211-15 7.punkts. Saskaņā ar minēto Apbūves noteikumu normu jumta stāvs nav ieskaitāms kopējā ēkas stāvu skaitā.

[3] Administratīvā apgabaltiesa ar 2022.gada 3.novembra spriedumu pieteikumu noraidīja. Spriedumā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[3.1] Saskaņā ar Būvniecības likuma 15.panta pirmās daļas 1.punktu priekšnoteikums būvatļaujas izdošanai ir būvniecības ieceres atbilstība teritorijas plānojumam. Saskaņā ar Apbūves noteikumu 312.4.apakšpunktu vietā, kur pieteicēja paredzējusi būvēt ēku, maksimālais pieļaujamais ēkas stāvu skaits ir četri stāvi.

[3.2] Apbūves noteikumu 162.punkts noteic, ka jumta stāva izbūvi ieskaita ēkas stāvu skaitā, ja tā platība 2,5 metru augstumā pārsniedz 50 procentus no ēkas pirmā stāva platības.

Būvnormatīva LBN 200-15 7.punkts noteica, ka stāvu skaitā ieskaita jumta stāvu, ja tajā ir dzīvojamās vai publiskās telpas. Būvnormatīvs LBN 211-15 ir zaudējis spēku, un tā vietā spēkā ir stājušies Ministru kabineta 2021.gada 19.oktobra noteikumi Nr. 693 „Būvju vispārīgo prasību būvnormatīvs LBN 200-21" (turpmāk – Būvnormatīvs LBN 200-21). Būvnormatīva LBN 200-21 9.punkts noteic, ka ēkas stāvu skaitā ieskaita visus izmantojamos virszemes stāvus, tai skaitā cokola, mansarda, tehnisko un jumta stāvu.

Tādējādi Apbūves noteikumi un būvnormatīvi paredz atšķirīgus kritērijus jumta stāva iekļaušanai ēkas kopējā stāvu skaitā.

[3.3] Būvnormatīvs 200-21 ir izdots, pamatojoties uz Būvniecības likuma 5.panta pirmās daļas 3.punktu, savukārt Apbūves noteikumi ir izdoti, pamatojoties uz Teritorijas attīstības plānošanas likumu. Ņemot vērā Būvniecības likuma un Teritorijas attīstības plānošanas likuma mērķus, teritorijas attīstība ir vērsta uz plānošanas procesu (*acīmredzot domāts otrādi – teritorijas plānošanas process ir vērsts uz teritorijas attīstību*), izmantojot tādus instrumentus, kādi saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir pašvaldības rīcībā. Savukārt Būvniecības likums veido šos instrumentus, nosakot efektīvu būvniecības procesa regulējumu un izvirzot visām pašvaldībām vienādas prasības. Proti, būvniecības procesa tiesiskais regulējums noteic, kādu objektu būvniecība vispār ir atļauta, savukārt pašvaldības lemj par to, vai ir atļaujama tādu objektu izvietošana pašvaldību teritorijā. Attiecīgi būvniecības procesu regulējošās tiesību normas, kas noteic tehniskās prasības objektiem, prevalē pār teritorijas attīstību regulējošajām tiesību normām. Tādēļ, nosakot, vai jumta stāvs ir iekļaujams ēkas kopējā stāvu skaitā, ir jāpiemēro Būvnormatīvs LBN 200-21. Saskaņā ar minētā būvnormatīva 9.punktu jumta stāvs ir iekļaujams ēkas kopējā stāvu skaitā. Tā kā Apbūves noteikumu 162.punkts neatbilst minētajai būvnormatīva normai, tas atbilstoši Administratīvā procesa likuma 104.panta trešajai daļai nav piemērojams.

Tādējādi pieteicējas būvniecības iecere paredz piecu stāvu dzīvojamās ēkas būvniecību, kas konkrētajā vietā saskaņā ar Apbūves noteikumiem nav atļauta.

[4] Pieteicēja iesniedza kasācijas sūdzību. Tajā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[4.1] Pēc sākotnējās būvniecības ieceres noraidīšanas pieteicēja atkārtoti vērsās būvvaldē ar līdzīgu būvniecības ieceri, kas paredzēja jumta stāvā iepriekš plānoto dzīvojamo telpu vietā izbūvēt palīgtelpas. Būvvalde 2021.gada 18.augustā šo ieceri akceptēja un izsniedza pieteicējai būvatļauju (saskaņā ar būvnormatīvu tobrīd jumta stāvs bija jāieskaita kopējā stāvu skaitā tikai tad, ja tajā izvietotas dzīvojamās vai publiskās telpas). Dabā šobrīd atbilstoši minētajai būvniecības iecerei ir uzbūvēta daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka, kurai ir četri stāvi un jumta stāvs, kurā izvietoto telpu lietošanas veids ir palīgtelpas. Līdz ar to strīda būtība nav par pieļaujamo apbūves augstumu vai stāvu skaitu, bet gan par jumta stāvā izbūvēto telpu lietošanas veidu. Pieteicēja uzskata, ka jumta stāvā izvietotajām telpu grupām atbilstoši Apbūves noteikumiem var tikt noteikts lietošanas veids – dzīvojamās telpas.

[4.2] Tiesa kļūdaini secinājusi, ka lietā nav piemērojams Apbūves noteikumu 162.punkts. Apbūves noteikumu 162.punkta un Būvnormatīva LBN 200-21 9.punkta kolīzija ir tikai šķietama. Katrs no šiem normatīvajiem aktiem ir izdots uz cita likuma pamata, un to mērķi ir atšķirīgi. Teritorijas plānošanas procesā pašvaldība izvērtē un nosaka funkcionālos zonējumus un apbūves parametrus, tostarp pieļaujamo apbūves augstumu, vadoties pēc pašvaldības vīzijas par teritorijas attīstību. Tas cita starpā ietver arī apsvērumus par ainavas veidošanu kontekstā ar teritorijā atļauto apbūves augstumu. Savukārt Būvniecības likums un ar to sistēmiski saistītie normatīvie akti regulē būvniecības procesu un būvju tehniskās prasības. Būves augstums pats par sevi neraksturo būvju tehniskās prasības.

Arī Ekonomikas ministrija (par būvniecības nozari atbildīgā ministrija) pieteicējai sniegtajā skaidrojumā ir norādījusi, ka pašvaldībai nebūtu vēlams savos normatīvajos aktos skaidrot tādus jēdzienus, kas ir lietoti augstāka juridiskā spēka normatīvajā aktā. Tomēr, ja pašvaldība tādu skaidrojumu ir sniegusi, tad tiesību piemērotājam, tostarp būvvaldei, piemērojot pašvaldības saistošo noteikumu normas, ir jāvadās pēc attiecīgajos noteikumos skaidrotajiem jēdzieniem, nevis pēc augstāka juridiskā spēka normatīvajos aktos ietvertajiem jēdzienu skaidrojumiem. Tiesa šo ministrijas skaidrojumu nav ņēmusi vērā.

Pieteicējas ieskatā, tiesību normu harmonizācijai ir būtiska nozīme, taču tas darāms pakāpeniski, pašvaldībai izstrādājot jaunu teritorijas plānojumu un salāgojot regulējumu ar Būvnormatīvu LBN 200-21. Pretējā gadījumā, piemērojot Būvnormatīvu LBN 200?21 (un nepiemērojot Apbūves noteikumus), pēc būtības tiek grozīts pašvaldības teritorijas plānojums.

[4.3] Pieteicējai nepamatoti liegtas tiesības uz lietas izskatīšanu mutvārdu procesā. Gan pirmās instances tiesa, gan apgabaltiesa lietu izskatīja rakstveida procesā, neraugoties uz to, ka pieteicēja bija iesniegusi motivētu lūgumu izskatīt lietu mutvārdu procesā. Pieteicēja norādīja, ka lietā ir būtiski uzrādīt tiesai vizuāli uztveramu būvniecības ieceri, lai izskaidrotu ieceres nianses no apbūves augstuma, apkārtējās apbūves un jo sevišķi jumta stāva atbilstības Apbūves noteikumiem perspektīvas.

[4.4] Tiesa šajā lietā vairākkārt pagarinājusi sprieduma sastādīšanas termiņu, tostarp tāpēc, ka sakarā ar tiesneša plānotu prombūtni nebija iespējams sastādīt spriedumu noteiktajā datumā. Šāds lēmums pieņemts un pieteicējai par to paziņots jau pēc sprieduma sastādīšanai noteiktā datuma. Ja tiesneša prombūtne bija plānota, nav saprotams, kāpēc pieteicējai cits sprieduma sastādīšanas datums netika paziņots savlaicīgi. Pieteicējai turklāt ir pamats uzskatīt, ka spriedums ir sastādīts steigā vienas dienas laikā no 2022.gada 2.novembra līdz 3.novembrim.

[4.5] Tiesa nepamatoti atteicās pieņemt pieteicējas papildu paskaidrojumus, jo tie iesniegti pēc tiesas noteiktā termiņa paskaidrojumu iesniegšanai. Ievērojot procesuālā taisnīguma principu, lietās, kas tiek izskatītas rakstveida procesā, gadījumos, kad starp tiesas noteikto termiņu pierādījumu un paskaidrojumu sniegšanai un lietas izskatīšanas pabeigšanu ir ilgs laiks (kā tas bija arī šajā gadījumā), ir pieļaujams iesniegt papildu paskaidrojumus vai pierādījumus, ja rodas tāda nepieciešamība. Turklāt šajā lietā sākotnēji noteiktais sprieduma sastādīšanas termiņš tika vairākkārt pagarināts, tātad tiesai nebija šķēršļu izvērtēt arī pieteicējas vēlāk iesniegtos papildu paskaidrojumus.

[4.6] Tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo daļu, jo nav izvērtējusi pieteicējas norādītos salīdzināmos gadījumus, kad arī citas pašvaldības savos teritorijas plānošanas normatīvajos aktos ietvērušas jumta stāva jēdzienu un kad jumta stāvs netiek ieskaitīts kopējā ēkas stāvu skaitā.

[4.7] Ja Senāts atzīst, ka tiesību normu kolīzija tomēr pastāv, tad būtu arī jākonstatē, ka apgabaltiesa nav pienācīgi veikusi tiesību normu juridiskā spēka hierarhijas kontroli attiecībā uz Būvnormatīva LBN 200-21 9.punktu un Teritorijas attīstības plānošanas likuma 23.panta otro daļu, kā arī Būvniecības likuma 5.panta pirmās daļas 3.punktu.

[5] Mārupes novada dome paskaidrojumos kasācijas sūdzību neatzīst.

Motīvu daļa

[6] Kasācijas kārtībā izšķirams, kuras tiesību normas – būvnormatīvos vai pašvaldības teritorijas plānojumā iekļautās – ir piemērojamas, lai noteiktu ēkas stāvu skaitu.

[7] Šajā gadījumā pašvaldība ir atkāpusies no pašas izdoto Apbūves noteikumu tiesību normu piemērošanas un uzskata, ka tās piemērojamas tikai tiktāl, ciktāl tās nav pretrunā būvnormatīvu regulējumam.

Tiesību normas izstrādātāja viedoklis vienmēr ir izvērtējams, taču ne saistošs. Tiesību normas interpretācija konkrētā tiesas lietā vienmēr ir un paliek tiesas pienākums un kompetence (*Senāta 2019.gada 18.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-227/2019, ECLI:LV:AT:2019:1018.A420203915.2.S, 5.punkts*). Tādēļ Senāts izvērtēs, kā interpretējamas katra normatīvā akta tiesību normas, lai noskaidrotu, vai tās izslēdz viena otras piemērošanu, un secīgi – kura tiesību norma ir piemērojama konkrētajā gadījumā.

[8] Laikā, kad pieteicējas būvniecības iecere tika izskatīta pašvaldībā, spēkā bija Būvnormatīvs LBN 211-15.

Būvnormatīva LBN 211-15 2.12.apakšpunktā sniegta jumta stāva definīcija: jumta stāvs ir plakanā jumta līmenī izbūvētas dzīvojamās, publiskās un tehniskās telpas vai palīgtelpas, kurām ir izeja uz jumta terasi vai staigājamu jumtu.

Būvnormatīva 211-15 7.punkts noteica, ka stāvu skaitā ieskaita visus virszemes stāvus, kā arī cokola, mansarda un tehnisko stāvu. Pagrabstāvu un bēniņus stāvu skaitā neieskaita. Stāvu skaitā ieskaita jumta stāvu, ja tajā ir iebūvētas dzīvojamās vai publiskās telpas.

Laikā, kad lieta tika izskatīta tiesā, tiesiskais regulējums bija mainījies – Būvnormatīvs LBN 211-15 zaudēja spēku un tā vietā stājās spēkā Būvnormatīvs LBN 200-21.

Saskaņā ar Būvnormatīva LBN 200-21 3.14.apakšpunktu jumta stāvs ir plakanā jumta līmenī izbūvētas no ārtelpas norobežotas telpas ar noteiktu funkciju, kuru platība nepārsniedz 70 % no iepriekšējā stāva platības, izņemot vertikālo komunikāciju mezgla izbūves virs jumta.

Būvnormatīva LBN 200-21 9.punkts noteic, ka stāvu skaitā ieskaita visus izmantojamos virszemes stāvus, tai skaitā cokola, mansarda, tehnisko un jumta stāvu.

Tādējādi saskaņā ar minētajiem būvnormatīviem administratīvā akta izdošanas laikā jumta stāva ieskaitīšana kopējā stāvu skaitā bija atkarīga no jumta stāvā esošo telpu lietošanas veida. Savukārt saskaņā ar lietas izskatīšanas laikā spēkā esošo tiesisko regulējumu jumta stāvs ir ieskaitāms ēkas kopējā stāvu skaitā neatkarīgi no jumta stāvā izvietoto telpu lietošanas veida. Tas izskaidro, kāpēc pašvaldība sākotnēji (kad saskaņā ar būvniecības ieceri jumta stāvā bija paredzēts izvietot dzīvojamās telpas) būvatļauju atteica izdot, taču vēlāk, kad pieteicēja iesniedza tādu būvniecības ieceri, saskaņā ar kuru jumta stāvā izvietotās telpas paredzēts izmantot kā palīgtelpas, būvatļauja tomēr tika izsniegta.

[9] Arī Apbūves noteikumos ir skaidrots gan jumta stāva jēdziens, gan noteikti gadījumi, kad jumta stāvs ir jāieskaita kopējā ēkas stāvu skaitā.

Saskaņā ar Apbūves noteikumu 1.87.2.apakšpunktu jumta stāvs ir jumta līmenī izbūvētas dzīvojamās, publiskās un tehniskās telpas vai palīgtelpas, kurām ir izeja uz jumta terasi vai staigājamu jumtu, un 1,6 metru augstumā no attiecīgā stāva virsmas tā apjumtā platība nepārsniedz 60 % no stāva

platības, kas atrodas zem tā.

Apbūves noteikumu 162.punkts noteic, ka jumta stāva izbūvi ieskaita ēkas stāvu skaitā, ja tā platība 2,5 metru augstumā pārsniedz 50 % no ēkas pirmā stāva platības.

Secināms, ka būvnormatīvos un Apbūves noteikumos ir atšķirīgi skaidrots jumta stāva jēdziens, kā arī noteikts atšķirīgs regulējums attiecībā uz to, vai un kādā gadījumā jumta stāvs ir jāieskaita kopējā ēkas stāvu skaitā.

[10] Apgabaltiesa uzskatījusi, ka šajā situācijā priekšroka dodama Būvnormatīva LBN 200-21 normām, jo tās ietvertas augstāka juridiskā spēka normatīvajā aktā. Tiesa arī secinājusi, ka tiesību normas, kas noteic, kādas būves vispār var tikt būvētas no tehniskā viedokļa (būvnormatīvi), ir prioritāras iepretim tiesību normām, kurās noteikts, kurā vietā kādas ēkas drīkst atrasties (pašvaldības teritorijas plānojums).

Apgabaltiesa būtībā ir risinājusi tiesību normu kolīziju, taču Senāts piekrīt pieteicējas kasācijas sūdzībā norādītajam, ka šajā gadījumā pretrunas starp tiesību normām ir tikai šķietamas.

[11] Būvnormatīvs LBN 200-21 ir izdots, pamatojoties uz Būvniecības likuma 5.panta pirmās daļas 3.punktu. Minētā Būvniecības likuma norma ietver deleģējumu Ministru kabinetam izdot būvnormatīvus, kuros nosakāmas tehniskās prasības attiecībā uz būvēm un to elementiem un vides pieejamības prasības attiecībā uz būvēm. Būvniecības likuma mērķis ir kvalitatīvas dzīves vides radīšana, nosakot efektīvu būvniecības procesa regulējumu, lai nodrošinātu ilgtspējīgu valsts ekonomisko un sociālo attīstību, kultūrvēsturisko un vides vērtību saglabāšanu, kā arī energoresursu racionālu izmantošanu (likuma 2.pants).

Būvnormatīvs LBN 200-21 nosaka prasības, kādas ievēro, projektējot ēkas, stadionus, arēnas, brīvdabas estrādes un citas brīvdabas izklaides būves, kā arī prasības to novietošanai, jaunai būvniecībai, atjaunošanai, pārbūvei un restaurācijai (1.punkts).

Savukārt Apbūves noteikumi izdoti, pamatojoties uz Teritorijas attīstības plānošanas likumu. Minētā likuma mērķis ir panākt, ka teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku (likuma 2.pants).

Apbūves noteikumu mērķis ir veicināt ilgtspējīgu un līdzsvarotu novada attīstību saskaņā ar Mārupes novada teritorijas plānojuma prasībām, nosakot zemes īpašnieku un lietotāju būvtiesības un pienākumus, lai veicinātu novada iedzīvotāju veselību, drošību, ērtības, vispārīgu labklājību un vides interešu tiesisku līdzsvarotību (Apbūves noteikumu 5.punkts).

Kā izriet no minētā, Būvniecības likuma un Teritorijas attīstības plānošanas likuma mērķi ir savstarpēji cieši saistīti. Tomēr uz šo likumu pamata izdoto normatīvo aktu – Būvnormatīva LBN 200-21 un Apbūves noteikumu – mērķi nesakrīt.

Proti, būvnormatīvs noteic tehniskās prasības, kas jāievēro, projektējot noteikta veida ēkas. Tieši šā mērķa kontekstā aplūkojamas tiesību normas, kuras šajā normatīvajā aktā noteic, kā skaitāmi ēkas stāvi un kas ir uzskatāms par jumta stāvu. Būvnormatīvā LBN 200-21 atkarībā no ēkas stāvu skaita un veida ir noteiktas atšķirīgas prasības, kas jāievēro ēkas projektēšanā. Tādas ir prasības, kas attiecas, piemēram, uz kāpņu slīpumu (69.punkts), liftiem (77., 78., 79.punkts), jumta ūdens noteci (92.punkts), logu attālumu (131.punkts) u.c. Projektējot dzīvojamo ēku, ir jāvadās no Būvnormatīva LBN 200-21 regulējuma attiecībā uz to, kā nosakāms ēkas kopējais stāvu skaits un secīgi – jāievēro tās specifiskās tehniskās prasības, kas attiecas uz šāda augstuma (stāvu skaita ziņā) ēkām.

Savukārt Apbūves noteikumi nenoteic (un, ievērojot pašvaldības un Ministru kabineta kompetences sadalījumu būvniecības jomā – nedrīkst noteikt) tehniskās prasības dzīvojamo ēku projektēšanai atkarībā no ēkas stāvu skaita. No pašvaldības teritorijas plānošanas viedokļa būtiski ir tas, kāda veida un veidola, kā arī cik augstas (arī stāvu skaita ziņā) ēkas ir pieļaujams izvietot konkrētā vietā pašvaldības teritorijā, ņemot vērā tādus apsvērumus kā, piemēram, teritorijas ilgtspējīga attīstība, labvēlīga dzīves vide u.c. Stāvu skaita noteikšanai un ierobežošanai Apbūves noteikumos var būt saistība gan ar apbūves intensitātes regulēšanu, gan ar ainaviskuma apsvērumiem. Šādā kontekstā pašvaldībai vispārīgi ir kompetence noteikt, vai un kādos gadījumos jumta stāvs ir ieskaitāms ēkas kopējā stāvu skaitā, novērtējot ēkas atbilstību atļautajam maksimālajam apbūves augstumam.

No minētā izriet, ka jumta stāva jēdziens un tas, kā ir nosakāms ēkas kopējais stāvu skaits, būvnormatīvos un Apbūves noteikumos ir regulēts ar atšķirīgu mērķi. Nav arī saskatāms, ka vienas tiesību normas piemērošana varētu ietekmēt otras tiesību normas piemērošanu atbilstoši mērķim. Vispārīgi ir iespējams īstenot tādu būvniecības ieceri, kas vienlaikus atbilst gan būvnormatīvu, gan Apbūves noteikumu prasībām. Tādā gadījumā būvniecības iecerei saskaņā ar Būvnormatīvu LBN 200-21 varētu būt, piemēram, pieci stāvi (jo stāvu skaitā jāiekļauj arī jumta stāvs) un šādas ēkas projektēšanā būtu jāievēro būvnormatīva prasības, kādas noteiktas piecu stāvu ēkām, bet saskaņā ar Apbūves noteikumiem ēkai būtu četri stāvi (jo stāvu skaitā noteiktos gadījumos jumta stāvs nav jāiekļauj) un ēka drīkstētu atrasties teritorijā, kur ir atļauta četru stāvu apbūve.

Tādēļ Senāts atzīst, ka Būvnormatīvs LBN 200-21 un Apbūves noteikumi attiecībā uz stāvu skaita noteikšanu ir piemērojami līdztekus.

[12] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apgabaltiesa nepamatoti piemērojusi Būvnormatīva LBN 200-21 9.punktu, vērtējot, vai pieteicējas būvniecības iecere atbilst Apbūves noteikumu prasībām attiecībā uz maksimālo pieļaujamo ēkas stāvu skaitu. Apgabaltiesas spriedums ir atceļams, un lieta nosūtāma apgabaltiesai jaunai izskatīšanai.

Kā izriet no kasācijas sūdzības, pieteicējai jau ir izsniegta būvatļauja dzīvojamās ēkas būvniecībai /adrese/. Pieteicēja skaidro, ka būvniecība saskaņā ar izsniegto būvatļauju lielā mērā atbilst tai būvniecības iecerei, kuras īstenošanai pieteicēja lūdz izsniegt būvatļauju šajā lietā, ar to atšķirību, ka jumta stāvā paredzēts izvietot palīgtelpas, nevis dzīvojamās telpas, kā pieteicēja to bija vēlējusies sākumā (un vēlas panākt šajā lietā). Tādēļ tiesai, izskatot lietu no jauna, jāapsver prasījuma precizēšana, ņemot vērā jau izsniegto būvatļauju un pieteicējas mērķi.

[13] Senāts vērš pašvaldības uzmanību uz to, ka atšķirīgs viena un tā paša jēdziena skaidrojums dažādos uz būvniecību attiecināmos normatīvajos aktos var apgrūtināt tiesību izpratni un sarežģīt būvniecības ieceres sagatavošanu un izvērtēšanu. Tādēļ pašvaldības saistošajos noteikumos nebūtu ieteicams atšķirīgi regulēt jumta stāva jēdzienu, kas ir skaidrots arī būvnormatīvā. Ņemot vērā to, ka šobrīd tiek izstrādāts jauns Mārupes novada teritorijas plānojums, Senāts aicina pašvaldību apsvērt iespēju salāgot jumta stāva jēdziena skaidrojumu ar Būvnormatīvu LBN 200-21.

[14] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa ir pieļāvusi procesuālus pārkāpumus lietas izskatīšanā. Senāts atbildēs uz būtiskākajiem no šiem argumentiem – par lietas izskatīšanas procesa veidu un papildu paskaidrojumu pievienošanu lietas materiāliem pēc tiesas noteiktā termiņa.

[15] Pieteicēja uzskata, ka tiesa nepamatoti noraidījusi tās lūgumu izskatīt lietu mutvārdu procesā.

Pieteicēja apgabaltiesā iesniegusi lūgumu izskatīt lietu mutvārdu procesā. Lūgums bija pamatots ar to, ka pirmās instances tiesā lieta tika izskatīta rakstveida procesā, ka lieta ir sarežģīta un liela nozīme lietas izskatīšanā ir būvniecības ieceres vizuālai uztverei, ko pieteicējas pārstāvji tiesas sēdē varētu uzrādīt tiesai, lai izskaidrotu ieceres nianses no apbūves augstuma, apkārtējās apbūves un jo sevišķi jumta stāva atbilstības Apbūves noteikumiem perspektīvas.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmajai daļai apelācijas instances tiesa lietu izskata rakstveida procesā, bet, izvērtējot procesa dalībnieka motivētu lūgumu, tiesa var noteikt lietas izskatīšanu arī mutvārdu procesā. Senāts jau ir skaidrojis, ka lietas izskatīšana mutvārdu procesā ir uzskatāma par tiesas prerogatīvu arī tad, ja pirmās instances tiesā lieta nav skatīta mutvārdu procesā. Jāņem vērā, ka apelācijas instances tiesai nav saistošs lietas dalībnieka lūgums izskatīt lietu mutvārdu procesā. Tiesa, izvērtējot procesa dalībnieka motivētu lūgumu par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā, var to noraidīt (*Senāta 2020.gada 23.decembra sprieduma lietā Nr. SKA?109/2020, ECLI:LV:AT:2020:1223.A420132016.4.S, 33.punkts*).

Apgabaltiesa lūgumu noraidīja un lēmumā norādīja, ka pieteicēja ir īstenojusi savas procesuālās tiesības sniegt rakstveida paskaidrojumus gan pieteikumā pirmās instances tiesai, gan papildu paskaidrojumos, gan apelācijas sūdzībā, līdz ar to nav konstatējama nepieciešamība lietu izskatīt mutvārdu procesā.

Senāts atzīst, ka šāds lēmuma pamatojums nav pietiekams. Pieteicējas lūgumā bija norādīti konkrēti apsvērumi, kāpēc, pieteicējas ieskatā, lietu būtu lietderīgi izskatīt tiesas sēdē. Taču tiesas lēmums uz šiem apsvērumiem nesniedz nekādu atbildi. Lēmums būtībā ir pamatots tādējādi, ka lieta netiks izskatīta mutvārdu procesā, jo pieteicējai ir bijusi iespēja izteikties rakstveidā, taču tieši to pieteicēja vēlējās mainīt, izsakot minēto lūgumu.

Izskatot lietu no jauna, apgabaltiesai ir vēlreiz jāizvērtē, vai lietas izskatīšanai nepieciešams noteikt tiesas sēdi.

[16] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nepamatoti atteicās pieņemt pieteicējas papildu paskaidrojumus tādēļ, ka tie tika iesniegti pēc tiesas noteiktā procesuālā termiņa papildu paskaidrojumu iesniegšanai.

Lietas izskatīšanas pabeigšana rakstveida procesā bija noteikta 2022.gada 7.septembrī. Lietas dalībniekiem tika paziņots, ka līdz 2022.gada 13.jūnijam tiem ir tiesības iesniegt papildu paskaidrojumus, lūgumus un pierādījumus.

Pieteicēja 2022.gada 5.septembrī iesniedza tiesā papildu paskaidrojumus. Tiesa tos atteica pievienot lietai, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 44.pantu.

Administratīvā procesa likuma 204.panta otrā daļa noteic, ka lietā, kas izskatāma rakstveida procesā, tiesnesis procesa dalībniekiem nosaka saprātīgu termiņu, līdz kuram iesniedzami papildu paskaidrojumi, cita rakstura iesniegumi vai lūgumi, kā arī pierādījumi. Līdzīgs regulējums noteikts arī likuma 206.panta trešajā daļā. Savukārt Administratīvā procesa likuma 44.pants noteic, ka tiesības izpildīt procesuālās darbības zūd līdz ar likuma, iestādes, tiesas vai tiesneša noteiktā termiņa izbeigšanos. Dokumentus, kas iesniegti pēc procesuālā termiņa izbeigšanās, neizskata.

Senāta praksē jautājums par tādu dokumentu izvērtēšanu, kas iesniegti pēc minētā termiņa beigām, ir skatīts, no vienas puses, saistībā ar procesuālā taisnīguma un objektīvās izmeklēšanas principu, un, no otras puses, ar personu pienākumu aktīvi un godprātīgi izmantot procesuālās tiesības, kuru īstenošanai noteikts minētais termiņš.

Tā, piemēram, spriedumā lietā Nr. SKA-231/2016 Senāts ir norādījis, ka gadījumā, ja papildu paskaidrojumi un pierādījumi, kas ir attiecināmi uz izskatāmo lietu, tiek iesniegti ar novēlošanos, tiesai objektīvās izmeklēšanas principa ietvaros būtu jāapsver, vai iesniegtie pierādījumi sniedz pienesumu lietas taisnīgai un objektīvai izskatīšanai (sk. *Senāta 2016.gada 24.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-231/2016, A420561412, 4.punktu*). Vienlaikus, kā izriet no minētā sprieduma, būtiska nozīme ir arī tam, kāda ir pašas personas loma pierādījumu vai paskaidrojumu novēlotā iesniegšanā. Proti, vai attiecīgie dokumenti bija personas rīcībā un tā varēja tos iesniegt tiesas noteiktajā termiņā. Tāpat atzīts, ka tad, ja apstākļi norāda uz pieteicēja vai viņa pārstāvja pasīvu pozīciju savu procesuālo tiesību īstenošanā, nebūtu pieļaujams, ka tikai apelējot pie procesuālajām tiesībām iesniegt pierādījumus, tiek apdraudēti tie principi, kādēļ tiek noteikti procesuālie termiņi (*turpat*).

Kā pieteicēja norādījusi kasācijas sūdzībā, papildu paskaidrojumi bijuši saistīti ar faktisko apstākļu izmaiņām attiecībā uz būvniecības ieceres īstenošanu. Tātad apstākļi, par kuriem pieteicēja vēlējās iesniegt papildu paskaidrojumus, tiesas noteiktajā termiņā, tas ir, līdz 2022.gada 13.jūnijam, varēja vēl nebūt radušies. Turklāt jāņem vērā, ka starp termiņu, kāds bija noteikts paskaidrojumu un pierādījumu iesniegšanai, un lietas izskatīšanas pabeigšanai noteikto datumu bija divi mēneši. Tas ir pietiekami ilgs laiks, lai tajā varētu mainīties kādi lietas izskatīšanā būtiski apstākļi.

Ievērojot minēto, tiesai pēc būtības bija jāpievērš uzmanība arī tādiem paskaidrojumiem vai pierādījumiem, kas iesniegti pēc noteiktā termiņa un jānovērtē personas iespējas tos iesniegt termiņā, kā arī šo paskaidrojumu vai pierādījumu pienesums lietas objektīvā izskatīšanā.

[17] Apkopojot minēto, atzīstams, ka apgabaltiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma apgabaltiesai jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, 348.panta pirmās daļas 2.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2022.gada 3.novembra spriedumu un nosūtīt lietu Administratīvajai apgabaltiesai jaunai izskatīšanai;

atmaksāt SIA „P23" drošības naudu 70 *euro* (septiņdesmit eiro).

Spriedums nav pārsūdzams.

V. Kakste I. Freimane D. Makarova